

O SCHOONE TYD!

**Derk Wicherlink beklimt en illustreert de
bergen in Zwitserland, Frankrijk en Italië
1882 - 1884**

M.L. Hansen (ed.)

O SCHOONE TYD!

**Derk Wicherlink beklimt en illustreert de bergen in Zwitserland, Frankrijk en Italië
1882 – 1884**

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Kaart	8
Les Avants	9
Grindelwald en omgeving	13
De Berceau bij Menton	32
Een nacht in Genua	34
Cadenabbia	36
Index	39

Inleiding

In 1882 verbleef Derk Wicherlink, waarschijnlijk een zoon van Gerard Wicherlink en Henriette Wilhelmine Nilant, in de streek ten oosten van het Meer van Genève waar de lust om hoge bergtoppen te beklimmen hem in de greep kreeg. Nog hetzelfde jaar was hij met zijn moeder in het Grindelwald in Zwitserland, ook daar omringd door imposante bergkolossen. Zijn moeder was er waarschijnlijk voor haar gezondheid. Ze maakte geen enkele tocht en de ene keer dat zij zich een klein eindje in de bergen waagde werd zij in een draagstoel vervoerd, maar Derk klauterde naar de toppen en – naar hij hoopte – naar eeuwige roem. De twee volgende jaren bracht Derk, waarschijnlijk met zijn ziekelijke moeder, door in het zachte klimaat van de Riviéra, in Menton. Menton is Frans gebied maar Derk beschrijft het als een Italiaanse stad *pur sang*. Ook daar zijn bergen en als hij in 1884 met zijn vader in Menton is, klimt hij weer een berg op.

Na een beschrijving van een nacht in Genua – een amusant tussendoortje – hervat hij zijn verslagen over bergtochten. Tijdens een verblijf aan het Comomeer met zijn vader en zijn met haar gezondheid sukkelende moeder beklimt Derk de Cotaiga di Crocione bij Cadenabbia. Na terugkomst uit zijn vader de wens een volgende tocht naar de San Primo mee te gaan. Het verslag van deze beklimming staat zeer waarschijnlijk in schrift VIII.

De schriften I t/m IV zijn vermoedelijk verloren gegaan, net zoals de schriften na het VII^{de}. De schriften V, VI en VII beschrijven de herinneringen aan reizen naar Frankrijk, Italië en Zwitserland. De drie schriften hebben alle drie een omslag met dezelfde titel, gevolgd door de nummers 1, 2 en 3. De pagina's zijn ongenummerd. De schriften worden bewaard in het Overijssels Historisch Centrum te Zwolle, Familiearchief Wicherlink, inventaris nummer 7.

De verslagen zijn geïllustreerd met veertien aquarellen, een pentekening, een krijttekening, een wapen voor de bergbeklimmer en een visuele uitleg van het Amerikaanse systeem bergbeklimmers met touwen aan elkaar te verbinden. Alle illustraties zijn zwart-wit en gemaakt door Derk Wicherlink, een enthousiast en geoefend tekenaar.

De tekeningen doen vermoeden dat Derk wel degelijk oog had voor het imposante landschap maar uit zijn verslagen blijkt dat de roem een van zijn belangrijkste doelen was. Zijn uforie over het bereiken van een bergtop en zijn verlangen ook een volgende top op zijn naam te zetten zijn de drijfveren een moeilijke beklimming te ondernemen. Zijn verslagen zijn na afloop van de reizen geschreven en ook dan jubelt hij het nog steeds uit:

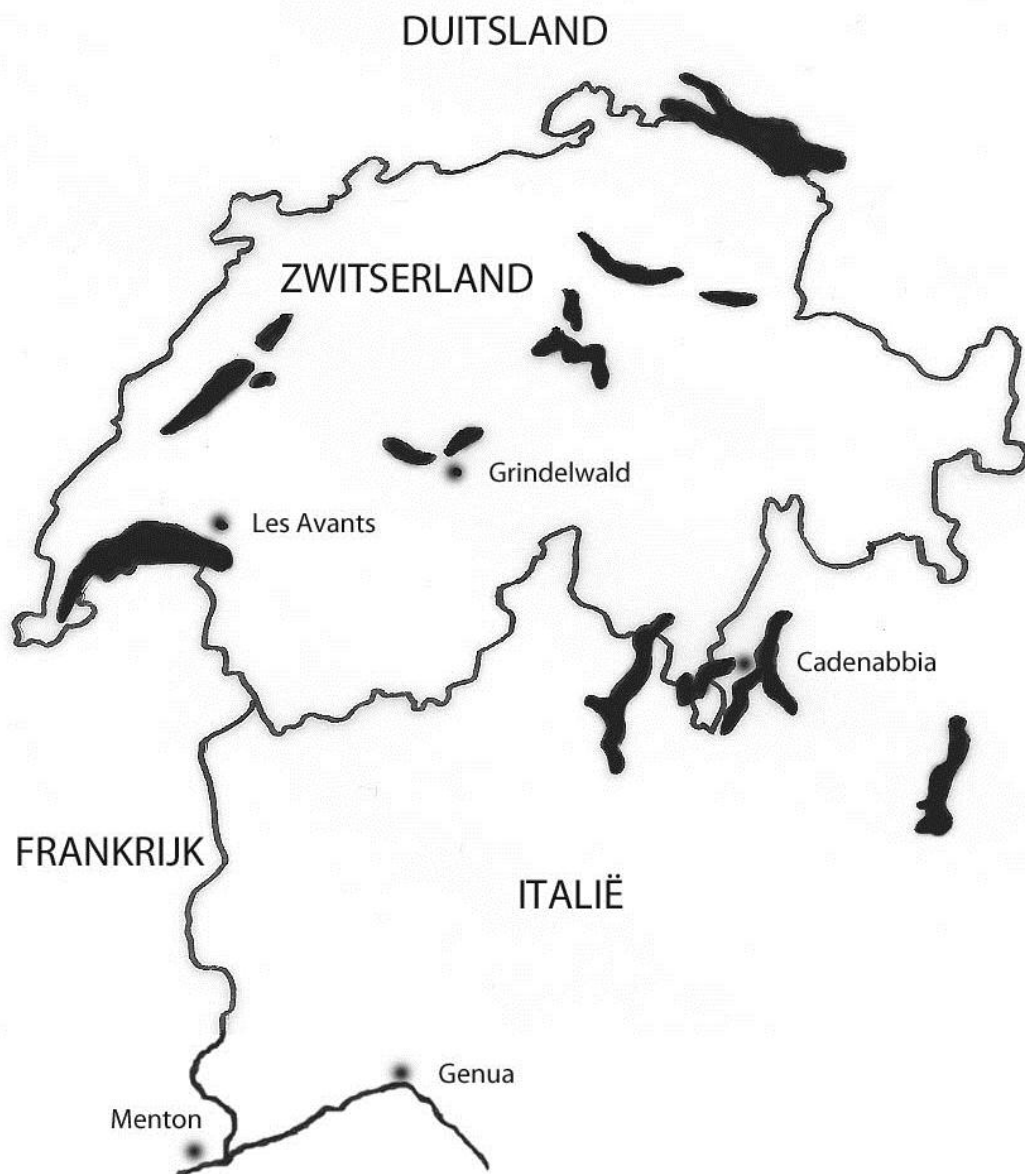
Ik zou de eerste zyn! O, vreugd! O, zaligheid!

Wat een eer! Wat een genoegen! Bekeken, bewonderd te worden! O schoone tyd! O heerlyk oogenblik!

Voor de transcriptie golden de volgende regels:

- De spelling, interpunctie etc. zijn zo veel mogelijk zonder wijzigingen overgenomen. Slechts daar waar het voor de leesbaarheid wenselijk was, zijn leestekens en hoofdletters aangepast.
- Duidelijke en hinderlijke verschrijvingen zijn verbeterd of aangevuld.
- Aanvullingen in de tekst door de editeur staan tussen [rechte haken].
- De door de editeur toegevoegde paginanummering staat tussen [rechte haken].
- De onderstrepingen zijn gecursiveerd.
- Onleesbare teksten zijn vermeld als < -- > en slechtleesbare teksten staan eveneens tussen <punthaken>.
- De namen van personen zijn zoveel mogelijk in nationale en internationale biografieën opgespoord. Maar niet altijd bleek dat mogelijk, zodat daar toelichting ontbreekt.
- Voor de annotaties is gebruik gemaakt van algemene naslagwerken en reisgidsen die niet nader worden vermeld.

Kaart

Les Avants

V.
Herinneringen aan
Frankrijk = Italia
en
Zwitserland. 1.

[Binnenzijde omslag is blanco.]

[1]

[2 is blanco.]

[3]

Dent de Jaman
1876 M.

Toen ik op “les Avants, in April 1882 aankwam, kreeg ik een onbeschrijfelyke lust om op de “Dent de Jaman te gaan. Ten dien einde vroeg ik aan den hôte[4]lhouder “monsieur Dufour om een gids en den volgenden dag 23 April vertrok ik reeds om 5 uur des morgens. De gids waarmede ik vertrok was ongeveer 32 jaar oud. Na 2 uur gaans op een breed voetpad, dat na het einde van het dal de Jaman [5] voert, sloegen wy rechts af en gingen langs de voet van de steile rotsen van de Cape de Moine. Na een minuut of tien kwamen wy in een mooi dennenbosch dat we in een half uur doorliepen en kwamen toen op de “Matten¹ welke in een zachte glooiing zich tot aan de rotsen van de “Dent de Jaman uitstrekken. Wy draaiden langs de Noordkant van den Dent en kwamen in een waterachtige sneeuw die ons tot aan de enkels reikte. Zoo kwamen wy aan de eenige beklimbare zeide van de Dent de Jaman en binnen tien minuten stonden wy op de top. –

Het uitzicht was zeer mooi, doch de hooge rotsen van de Dente de Naye [6] beletten ons “les glaciers du Diablerets te zien terwijl de Cape de Moine ons het uitzicht op de Berner Alpen cacheerde².

Na een half uur op de top geweest te zyn verlieten wy dien, stegen weder aan der zelfder kant den Dent naar beneden en gebruikten het medegenomen dejeuner op de Col de Jaman. Deze Col volgende kwamen wy op de Dent Molessou waar wy ongeveer het zelfde uitzicht hadden. Van daar daalden wy langs Chameausalles naar het hotel “Les Avants terug, hetgeen wy tot groote verwondering van “monsieur Dufour reeds om drie uur binnentraden. Hy had ons niet eerder dan om 5 uur terug verwacht. Zie hier myn eerste bergtoer, die ik

1 Matten: alpenweiden.

2 cacheerde. Cacher: verbergen.

zeker niet beschreven [7] zoude hebben zoo hy niet juist de lust bij my had opgewekt om hooger en meer gevaarlyker bergen te beklimmen. –

Cape de Moine.
2302 M[eter]

Den 28ste April verliet ik des morgens om 5 uur het hotel en stapte met myn gids in de richting van “le Mont Cubli, welks top wy reeds om 8 uur bereikten na een onafgebroken marsch.

Nu uitte ik myn wensch om niet dadelyk naar les Avants terug te keeren maar om eerst nog de Cape de Moine te beklimmen. Myn gids draalde eerst en zeide, dat die top slechts bereikt kon worden door uitsteekend ge oefende klimmers, terwyl hy my het verhaal opdischte [8] van een Engelschman, die er verleden jaar was afgevallen. Toen ik hem echter nog 10 fr[ancs] toezeide nam hy het aan en eindigde met te zeggen “met U ga ik waarheen u wilt, gy klimt uitstekend; Echt Zwitsersch!

Blei te moede stapte ik dan op de Col, die de Cubli met de Cape de Moine verbind. Het eerste half uur ging het langzaam op doch toen werd de helling steiler en steenachtiger. Hier liepen wy met de grootste voorzichtigheid en spoedig stonden wy op de laagste top van de “Cape de Moine. Drie toppen werden achter eenvolgens beklommen. De <moine>, die echter de hoogste is was moeilyk. Hy bestaat uit byna loodrechte rotsen welke zeer verweerd zyn. Wy [9] klommen hier op handen, voeten en knieën op en bereikten tegen half een den top.

Het gezicht op het meer en de “Val de Jaman was veel minder, doch kan men het uitzicht op de Berner Alpen beschryven? Het was alsof wy er vlak by waren. De Jungfrau, Schrekhorn, Finsteraarhorn en Mönch traden trotsch op de voorgrond terwyl wy daar achter de Eiger, Well en Wetterhörner zagen. Een uur bleven wy boven. Met het naar beneden gaan was het eerste half uur weer zeer moeilyk <doch> later ging het weer zeer gemakkeilyk en reeds tegen half 5 bereikten wy het hotel waar men zeer verwonderd was geweest dat ik de Cape de Moine had beklommen.

Wanneer men van les Avants het oog over de Dent de Jaman en de Dent Menderson laat dwalen blyft het onwilkeurig rusten op de steile [11] rots wanden van de Dent de Naye. Deze top die zich bepaalt trotsch verheft, had reeds van het begin af myne begeerte opgewekt om hem te beklimmen. Ik sprak er met myn gids over, die my zeide dat de tocht wegens het vroege jaargetyde gevaarlyk was, doch dat hy er met my geen het minste bezwaar in vond. Die tocht werd echter door de aanhoudende regens telkens uitgesteld. De 2de Mei echter ging ik des morgens met goed weder om 5 uur op marsch en bereikte tegen 8 uur Chameausalles. Tot hiertoe kende ik reeds de weg. Ik was hem namelyk gevolgd toen ik van de [12] Dent Menderson kwam. Van Chameausalles hielden wy rechts aan en klommen twee uur over steile matten. Om 10 uur betraden wy voor het eerst een steenachtige bodem, die weldra zóó steil werd dat wy op onze buik naar boven klommen. Na een half uur op deze wyze voort gegaan te zyn bereikten wy de rotsen van de Dent de Naye. Hier hielden wy eenigen tyd halt en klommen toen door een enge rotspleet welke met harde sneeuw gevuld was. Na twintig minuten stonden wy op de Col de Naye en kwamen spoedig daarop op de steenachtige matten die zich in een zachte glooiing trots op de top verheffen. Vroolyk liepen wy er over en tegen half twaalf stond ik op [13] de top. Het gezicht van dit punt is meer dan mooi. In N[oord]W[est] richting zagen wy duidelyk de Mont-Blanc, Drommedaire, Dent Blanche, Castor, Pollux, Aiguilles Rouge, Aiguille Vert, Mont Rose, Mon[t] Cevueu en de Aiguille du Midi terwyl wy iedere spleet op “les glaciers du Diablerets konden onderscheiden. Het gezicht op het Berner Oberland was nog mooier. De Jungfrau, Mönch, Eiger, Reschengelhorn, Schreckhorn, Wetterhorn en meer anderen teekenden zich scherp tegen het donk’re azuur af. Nooit had ik iets schooners gezien. Weinig dacht ik toen dat ik dit zelfde jaar zoo veel roem zoude behalen met het beklim[14]men van een paar dier reuzen van ’t Oberland.

Na een half uur dit schoone schouwspel te hebben aanschouwd begonnen wy te eten.

[10]

Dent de Naye
2567 M[eter]

Gaarne had ik nog lang op de top vertoefd maar de wind, die toen wy boven kwamen, slechts een harde bries was, werd weldra zóó sterk dat hy de naam van storm verdiende. Ik gehoorzaamde slechts met weezin aan den welgemeenden raad van den gids om de top te verlaten. Hy voorspelde my dat er voor de avond een zwaar onweder zoude losbarsten en werkelyk werden de toppen der hooge Savooische bergen reeds met donkere wolkgevaarte omhuld. Wy namen dus de terug tocht aan & kwamen om 5 uur in 't hotel terug. Tegen 6 uur brak het onweder met [15] alle kracht los. Drie dagen later verliet ik "les Avants niet zonder een weemoedig gevoel. Wy gingen naar Saden! Vaarwel, o Zwitserland, Vaarwel!

Grindelwald en omgeving

[16]

Grindelwald en zyn omgeving

Door verschillende omstandigheden, niet noodig hier te verhalen, zag ik Zwitserland dat ik meende, ten minste voor een jaar te hebben vaarwel [17] gezegd, binnen de tyd van 6 dagen weder en zeker niet het minst merkwaardige gedeelte, ik zag het Grindelwaldthal. Het is in veel opzichten een merkwaardig dal; dat na Grindelwald niet langer dan vier uur zynde, bedraagt een grootste breedte van het zelve niet meer dan een half uur: Doch op sommige plaatsen is het zoo naauw, dat het slechts honderd passen breedte houdt. De “Zwarte Lutschine, die uit de Gletschers van Grindelwald ontspringt, loopt als [18] snel vlietende bergstroom door dit dal. Men ademt in hetzelfde een altyd frissche lucht. Gedurende de zomertyd waait er een geregelde passaat wind, die iedere morgen met zonsopgang ontstaat, tegen tien uur voormiddags zich het meest verheft en tegen de nacht zich weder nederlegt. Dit merkwaardig natuurverschynsel word niet alleen aan de hooge ligging van dit dal toegeschreven, zynde 1050 M[eter] boven de zee, maar vooral aan [19] de beide Gletschers welke in Grindelwald afdalen. Geen bliksemschicht is nog in dit dal gevallen, geen hagelslag heeft het zelve ooit geteisterd. De onweders die zich boven het zelve op een hoopen, ontladen zich in de hoogte: de sneeuw koppen trekken den hagelslag, de rotsen het onweder aan. Alleen de Föhn daalt als zoele luchtstroom in Grindelwald neder. Zy doet de sneeuw wegsmelten en vervroegt aldus de komst van ’t voorjaar en de zegen der ontluijing der natuur ten behoeve der landbouwers.

De woningen zyn echt Zwitsersch. [20] De huizen zyn alle gebouwd van hout met ver vooruitspringende daken. Het benedenste van het huis dient tot bergplaats, de eerste verdieping tot woning. Een trap leidt naar de deur die aan de zyde van het huis is. De gevel is [in] een geheel opgetrokken en in den zelve, gelyk aan de zyde, zyn de vensters, samengesteld uit kleine, veel al ronde ruiten, gezet in lood. Voor den geheelen

gevel loopt een galery welker vloer gelyk loopt met die van 't woonvertrek: en welker leuning tot de hoogte rykt van het benedenste gedeelte der ramen. Boven de ramen is een Bybelspreuk of een Godvruchtig rympje in [21] houtgesneden. Ook leest men daar veel de namen van hen die het huis gebouwd hebben. De daken van deze huizen zyn met tegeltjes bedekt en met zware steenen beladen. In dezen algemeenen vorm komen alle echt Zwitsersche huizen voor doch zy verschillen natuurlyk in groote en fraaiheid. Men heeft er, welker zywenden, gelyk ook de gevel, geheel zyn bedekt met houten tegeltjes en deze [zijn] zeer regelmatig en met konst bewerkt; men heeft er ryke en zindelyke woningen; men heeft er ook van behoeftigen en die blykbaar verwaarloosd worden. Gedurende den winter houden de mannen zich bezig met de zorg voor het vee, dat in een stal, naby het huis, word bewaard.

[22]

[23] Zy verzamelen het afgevalen lover tot schoeisel tot welk einde zy zich ook van mos bedienen. Velen hunner snyden van hout allerlei snuisteryen, die zy des zomers aan vreemdelingen verkoopen. De vrouwen in Grindelwald spinnen in den winter meestal zelf bereid vlas, en de mensen houden zich bezig met ketentjes uit paardenhaar te vlechten of zyden kant te knopen. De leefwys van het huisgezin des Zwitserschen herders is meestal zeer eenvoudig. Zyn <Vroet> is het voortbrengsel van zyn vee en de weinige vrucht die hy in zyn tuin en op het land verbouwd.

De gidsen worden in Zwitserland even als in Chamonni in Twee afdeelin[24]gen gescheiden. De gidsen "eerste rang zyn die van het "Hochgebirge welke door de S:M:C. aangesteld worden, terwyl de gidsen

“tweede rang niet hoger dan tot op de midden Alp mogen <voeren> d.w. z tot op de grens der sneeuw. Deze gidsen zyn herders of landbouwers van beroep en worden niet door de S.M.C. aangesteld.

[25]

<Zaesenberg> horn.

De <Zaesenberg> horn verheft zich 2973 M boven de zee en ligt geheel ingesloten door de Unter-Grindelwald Gletscher, Grimsel [26] en <Fisschergrat> Gletscher. Nauwelyk[s] te Grindelwald aangekomen wekte de <Zaesenberg> horn zoo'n groote begeerte by my op om dezelve te beklimmen dat ik reeds de tweede dag er met den heer Boss, hôtehouder van het Hôtel Zum Bere over sprak. Deze raadde [27] my daarop zeer de gids Meyer aan als een van de beste gidsen van Grindelwald. Dat hy een uitstekend gids is, is my dan ook naderhand gebleken.

Den 21ste Mei verliet ik 's morgens te 8 ure het hôte. Wy hielden in 't begin op de rotsen van de Mettenberg aan en staken spoedig de zwarte Lutschine over. Vervolgens kwamen wy in een dennenbosch waardoor een smal voetpad zich zig-zag naar boven kronkelde. Na een half uur kwamen <we> tegen de rotsen van de Mettenberg en zagen onder ons “de neus van de “Unter-Grindelwald Gletscher liggen. Wy volgden het pad dat in de rotsen van de Mettenberg is uitgehouwen en kwamen tegen 11 uur aan het Mettenberg Chalet. Hier hielden wy [28] een uurtje halt en gebruikten ons onbeit en gingen toen de ladders op die langs de byna <200> M loodrechte rotsen hingen om zodoende op de Gletscher te komen. Deze Gletscher hing in een sterke helling tegen de Fischergrat aan doch is met weinig spleten doorsneden. Dit was de eerste keer dat ik

een Gletscher betrad en ik moet eerlyk zeggen dat het my niet meêviel.

Ik had my de oppervlakte van het ys hemelsblauw voorgesteld en de spleten smaragd groen. En wat zag ik? Een bruine, vuile grysachtig[e] vlakte en hierover als twee kolosale wagensporen de moraine³, terwyl de spleten donker als de nacht waren. Zou ik het schilderen ik nam om de spleten aan te geven sepia en zy die het in <natury> [29] kennen zullen zeggen: “Kyk, kyk dat is de echte vuile Gletscher kleur!

Wy stapten ondertusschen snel voorwaarts en kwamen na 1½ uur loopen aan de moraine welke wy traverseerden⁴, om vervolgens aan de voet van de zich styl opheffende rotsen der <Zaesenberg> horn te komen welks top wy in een half uur goed klimmen bereikten

[30]

Het uitzicht was verrukkelyk schoon op al die trotsche berg[g]evaarten van het Berner Oberland. De Gros Eiger en Fisschergrathorn zagen wy prachtig even als een gedeelte van de Jungfrau, doch het trotschte van allen verhief zich de Gros-Schrekhorn wiens vlankel⁵ zich tot aan de top styl opheffen.

Meyer vertelde my dat deze top 4583 M[eter] hoog is. en dus in hoogte door de Berner Alpen slechts word overtroffen door de Finsteraarhorn die 4760 M[eter] is en de Jungfrau die 4783 M[eter] bedraagt. Na een half uur op deze top vertoefd te hebben, [31] vingden wy de terug marsch aan.

3 moraine (Frans), morenen (Nederlands) of Mürren (Duits): grote stenen door een gletscher naar beneden gevoerd.

4 traverseerden. Traverser: oversteken, gaan door.

5 flankel. Waarschijnlijk bedoeld: flanken.

Toen wy op de Gletscher kwamen liepen en sprongen wy in een draf zoodat wy reeds om 3½ uur het Mettenberg chalet bereikten waar mama my wachte die in een draagstoel daar heen was gedragen. Meyer was uit over myn klimmen en zeide dat ik zeer goed een tocht in Hochgebirge kon maken – Dit gezegde knoopte ik in myn oor!

[32]

Myn beklimming
van
die Wetterhörner en Schrekhorn

Na myn tocht op de <Zaesenberg> horn stond het by my vast, het mocht kosten wat 't wilde, dat ik een der reuzen van 't Berner Oberland [33] zou beklimmen. Maar welke? De Finsteraarhorn lachte my het meeste toe maar dat ging niet van Grimselwald uit. De Silberhorn! Ja de Silberhorn slechts twee keer beklommen. Ik meen de derde [te] zyn. Ik sprak er met Boss, de hotelhouder over. De gids Meyer kwam by my en we spraken over de voorbereidselen. Alles werd voor de tocht op de Silberhorn in gereedheid gebracht. Ik zou de derde zyn! Maar zie; toen we eens 's middags aan table d'hôte⁶ zaten kwam er in eens een opschudding in de gang, de deuren der eetzaal werden geopend en een toerist met stok en ysschop gewapend trad binnen. Men kon duidelyk [aan] de sporen aan zyn gezicht en kleeding zien dat hy [34] een berg tocht had gemaakt. De geheele table d'hôte stond op. De vragen als: Welke berg heeft hy beklommen? Was die berg al beklommen? Is 't een Engelschman? Een Amerikaan? Van de S.A C ? neen, van de E M C: werden verward en haastig gedaan. Geen kon er op antwoorden en ieder een vroeg 't aan zyn buurman. Maar hoor ik goed? O schrik. Hy komt, dat lid van E A C van de top der "Silberhorn! Ik ging zitten! Ik feleciteerde hem niet!

Verd ... eilander!

Dadelyk na tafel liet ik Meyer komen. Ook hy wist reeds de treurige tijding. Na lang praten werd besloten de Wetterhörner en de Schrekhorn te beklimmen. De Wetterhorn was <1> [35] maal bestegen, de Schrekhorn driemaal. Geen echter had de besteiging der Wetterhorn en Schrekhorn gecombineerd. Ik zou de eerste zyn!

⁶ table d'hôte: open tafel.

O, vreugd! O, zaligheid!

Toen ik er met Boss over sprak schudde deze eenigszinds bedenkelijk het hoofd.

“Geen een heeft die Wetter en Schrekhorn tocht nog gecombineerd! Juist daarom wil ik het doen, viel ik hem in de reden. Hy echter ging voort en zeide: “De Schrekhorn is een zeer moeielyke berg, de moeielykste van het Berner Oberland op de Finster aarhorn na. Hy is slechts vier maal beklommen en <voor> die beklimming hebben de toerist en gidsen met de dood moeten boeten. Daarby is hy altyd nog <maar> in July en Augustus beklommen maar nog [36] nooit zoo vroeg in ’t voorjaar. Op dit oogenblik kwam echter Meyer er op aan en zeide, dat hy ook nog nooit zoo’n goed onverschrokken berg looper onder de toeriste had gevonden als my. Na lang heen en weêr praten <wist> me Boss de belofte af te persen dat hy zich tegen mama niet over het gevaarlyke der onderneming zoude uitlaten. Toen dit was afgesproken zocht Meyer de gids Bauman over te halen. Deze was dadelyk bereid. Toen hy daarop met Meyer by my kwam zeide hy: “S war mit Bohren die erste auf die Jun’frau. ’s War schön. Steehe schone ihn Schweizer und Englischer M C Bücher. Werde jutzt wieder hinein kommen! Juhu! Een drager die ons tot Gleckstein zoude vergezellen was [37] ook spoedig gevonden. Maar ’t lot scheen my niet gunstig. Toen alles in gereedheid was begon het te regenen. Vyf dagen regende het aanhoudend door. Ik begon byna aan myn voorgenomen tocht te wanhopen. Eindelyk werd het iets beter. De regen hield op. De zon brak door! De laatste <preperatien> werden gemaakt en de 26 mei verliet ik om 11 uur ’s morgens het hôtel. Ieder een uit ’t hotel was uitgelopen om my goedendag te zeggen. Ieder wilde my een hand geven! O heerlyk oogenblik! Kon ik het nog een[s] doorleven!

De Engelschman die my op de Silberhorn [38] was voorgeweest was de eenige die my tot aan de voet der Gletscher vergezelde. De vent was toch nog niet zoo kwaad! Hy zeide my dat hy dolle lust had gehad my te vergezellen maar de oogontsteeking welke hy op de Silberhorn had opgedaan belette het hem. Toen wy door de straten van Grindelwald gingen gaven verscheiden herders en herderinnen ons de hand. Allen wenschten ons een behouden thuiskomst.

Plotseling bleef Meyer achter. Ik vroeg aan Bauman, waarom? “Hy zegt zyn vrouw en kinders vaarwel. Toen hy weer by ons [39] kwam had hy een traan in ’t oog. Ook ik werd een oogenblik week. –

Toen wy Grindelwald achter den rug hadden kwamen wy in een dennenbosch dat tegen een heuveltje aan lag. Toen wy dit hadden verlaten kwamen wy aan de voet de[r] Wetterhorn aan het hôtel “Zum Wetterhorn. Het gezicht op de Wetterhorn van hier uit is zeer imposant. Nu eerst zag [ik] hoe hoog hy was! Hier maakten wy even halt en gebruikten iets Kirschwasser. De Engelsman klonk met ons en met weggaan drukte hy ons hartelyk de handen.

Wy klommen van hier langs de <voet> der Wetterhorn, en staken de Zwarte Lutschine over. Zoo kwamen wy tegen de voet der rotsen der Mettenberg. Hier klom[m]en wy tegen steile rotsen op en be[40]reikten zoo doende een hutje waar wy binnen traden om brandhout en een ladder mede te nemen. De herder en diens dochter waren de laatste menschen welke wy zouden ontmoetten. Vyf minuten verder verloor zich het pad. Nu begon de eigenlyke beklimming.

Langs byna loodrechte rotsen klommen wy met behulp van ons ladder op. Na een driekwartier klimmen kwamen wy in een soort van tunnel door de natuur in de rotsen der Mettenberg gemaakt. Deze opening was zóó nauw dat wy er op onze buik doorkropen. De drager, die het hout en de provisie op zyn rug droeg moest deze af doen en voor⁷

7 De tekst van schrift V loopt door in schrift VI.

VI
Herinneringen aan
Frankrijk = Italia
en
Zwitserland. 2.

[Binnenzijde omslag is blanco.]

[41]

[Wapen voor een bergbeklimmer]

[42 is blanco.]

[43] zich uitschuiven anders kon hy er niet door. Tien minuten duurde dit niet zeer aangename experiment. Toen wy er uit kwamen bevonden wy ons in een soort van diepe spleet tusschen de rotsen der Mettenberg en de Gletscher. Hier vonden wy een hooge ladder welke Bauman tegen de Gletscher wand plaatste. Meyer bond ons onderwyl aan het touw.

Voorop ging Meyer, dan Bauman dan volgde ik en dan de drager.

De afstand tusschen een ieder is 5 a 6 M. Meyer had het touw 8 maal gewonden over de linker schouder en rechterarm. Bauman en ik hadden het twee maal om 't midden terwyl de drager het weer had als Meyer.

[44] Dit touw heet het Zwitsersch stelsel en voldoet vry goed. Zoo klommen wy achter elkander de hooge ladder op en kwamen toen op een Gletscher grot te staan. Moedig stapten wy voorwaarts, sprongen over de Kloven der Gletscher heen of zoo zy te breed waren legden wy de ladder er over en kropen op onze knieen over de ladder.

[45] Trappen werden zoo min mogelyk gehouwen daar wy geen tyd wilden verliezen. In twee uren staken wy deze Gletscher over en kwamen tegen de schier loodrechte rotswanden van de Wetterhorn. Deze rotswanden bestaan uit Kalksteen. Wanneer de zon er op schynt is het hier brandend heet. Dit valt voornamelyk op wanneer men <van> de koude Gletschers komt. Hier rusten wy een oogenblik. Naast ons viel met donderend geraas de Milchbach neêr. In schuine richting klommen wy tegen deze rotswanden op en na drie uur bereikten wy een steenachtig plateau waar wy halt hielden. Een prachtig gezicht [47] hadden wy van hier op de Kleine en Groote Schrekhorn, die zich als reusachtige pyramiden styl in de lucht verhief. Na gerust en een slok Cognac gedronken te hebben hervatten wy onze tocht tegen de styl opgaande rotsen, welke wy met behulp van onze ladder niet dan met groote moeite beklommen. Dit laatste gedeelte was zeer moeilyk. Na drie kwartier kwamen wy op een zachte glooiing. Hier en daar lag nog sneeuw. Wy ontdeden ons van het touw.

De gidsen judelden en met vroolyke harten stapten wy naar de S.A.C Gleckstein!

[46]

Groote en Kleine Schrekhorn

[48] De avond te Gleckstein.

Nauwelyks waren wy te Gleckstein of er kwamen van de zyde der Wetter en Schrekjoch donkere wolken aanzetten, die ons weldra in een dikke nevel hulden. 't Werd plotseling buitengewoon koud. In de hut echter brandde en knetterde reeds een paar stukken hout in de ronde kachel waar op wy koffie zetten. Deze koffie diende om de volgende dag mede genomen te worden om onze dorscht te lesschen. Toen hy kookte vulden wy er dan ook drie flesschen mede en maakten vervolgens de mede genomen bouillon warm om ons [49] daar mede te verkwikken. Ook ontkurkten wy een flesch rinsen wyn, vooraf echter gebruikten wy iets Cognac om de magen in orde te houden. –

Gleckstein ligt op een hoogte van 2425 M tegen het westen van de Wetterkessel aan en is een S.A.C. hut die in 1871 gebouwd werd en in 1877 door een sneeuwval vernield om in 1878 opnieuw opgebouwd te worden. Zoo als ik reeds te voren aanstipte was de Wetterhorn nog maar <1> maal beklommen en de Schrekhorn 3 maal. Wel zeide Meyer is de Schrekhorn 4 maal beproefd geworden om te beklimmen maar de tweede keer

mislukte het zoodat slechts drie keer de top werd bereikt.

M^f Eliot⁸ een zeer bekwaam bergbe[50]steiger, eerlid der E.M.C. die de tweede besteiging der Matterhorn deed met ééne gids daar de anderen weigerden die berg te beklimmen waar Lord Douglas met drie gidsen verongelukte en M^f Wympfer met de gids Balma en Jousen slechts van terug kwamen, M^f Eliot dan ging met twee gidsen uit Grindelwald de 6de Augustus 1879 des morgens op weg naar de Schrekhorn bereikte de Schrekhorn hut “Katzenstein door de S.M.C. gebouwd en die tot nu toe als nacht verblyf diende voor de toeristen die de Schrekhorn wilden besteigen. Daar overnachtten zy. Zy bereikten de top maar by afdalen gleed hy op een der “säkken⁹ der Schrekjoch uit en gleed 400 M naar beneden. De gidsen groeven hem onder de sneeuw [51] op, transporteerden zyn lyk naar Grindelwald waar hy begraven werd. In die tyd was er ook nog <maar> een ongeluk gebeurd met de beklimming op de Wetterhorn. Toen namelyk de hut “Gleckstein werd geopend. Een heer der S.M.C ging met twee gidsen uit Grindelwald om over den Grimsel Gleckstein te bereiken. Zy kwamen echter nooit aan. Uit Grindelwald stelde men onderzoekingen in ’t werk maar zyn lyk nog die der twee gidsen werden ooit gevonden. Deze beide verhalen las ik in het S.M.C boek van Gleckstein terwyl Meyer er my nog verschillende kleinigheden by vertelde. Onder zulke gesprekken kwamen wy de avond door. ’t Was vinnig koud. Wy besloten dan ook spoedig om maar op het stroo onder de dekens te kruipen en te gaan slapen.

[52] Hoe hard of wy stookten de glazen wilden niet ontdooien. Ieder A.C hut ziet er het zelfde uit. Van binnen is het een lokaal, dat door een houten beschot van een M[eter] hoogte in twee deelen word gescheiden. Het een en wel het achterste deel dient voor slaapplaats. De slaapplaats is als volgt ingericht. De <planken> liggen schuin. Over deze planken is stroo gelegd. Op dit stroo komt een dikke deken. Hier op gaat men liggen en men dekt zich met een andere deken toe.

Het andere gedeelte van de hut bevat een lange ruwe houten tafel en twee [35] lange houten banken. De hut word verwarmd door een kleine ronde kachel. Boven deze kachel is een gat by wyze van op een kookmachine. Op dit gat passen de tinnen kommen, drie in getal welke met 6 tinnen borden 6 lepels en 6 koppen aan de muur der hut hangen. Vervolgens vindt men nog groote houte klompen met stroo er in. Als men in de hut komt trekt men zyn schoenen uit welke by de kachel worden gezet om te drogen en trekt deze klompen aan. Hier in krygt men zeer warme voeten. Op het plankje tegen de muur gespykerd licht het S.A C boek. Men is verplicht hier in zyn naam, aankomst en vertrek nauwkeurig neder te schryven [54] en ook welke berg men voor heeft te besteigen. Dit dient om in geval van ongeluk de gidsen die komen om ons te helpen of onze lyken te doen vinden op het spoor te brengen.

Toen wy ons te slapen legden werd de kaars uitgeblazen. ’t Was pikdonker in de hut behalve het kleine roode flikkerende schynsel van het vuur dat in spookachtige figuren op de ruwe zoldering speelde. De wind gierde langs de houten muren. De muizen liepen over onze dekens. Nu en dan klonk een dof <gedreun> en gekraak tot ons door. ’t Waren kleine Gletscher lawinen. Zoo’n avond behoord niet tot de aan genaamsten. Men wil slapen. Men kan de slaap niet vatten. Men denkt. Men wil niet denken. Op eens wordt ik uit [55] myn sluimering opgeschrikt. Alles dreunde en rinkelde. Maar reeds sterft het weg. De doodsche stilte is reeds weer terug gekeert. Myn gids Meyer mompelt iets van een gletscher-lawine.

Wy slapen weer in. Om half een wekte Meyer my en Bauman.

8 De Engelse geestelijke Eliot, president van de Alpen-club viel in 1869 door eigen schuld van de Schreckhorn (M.L. Hansen (ed.), *Onbeschryfelyk grootsch. Een wandeling door Zwitserland. 1869*, Overijsselse Handschriften 31 (2009), 23).

9 säkken. Zacke: tand, punt. Bedoeld: een van de tanden van een getande bergkam.

Besteiging van de Rosenhorn 3692 M.
 Hasli Jungfrau 3987 M
 en Mittelhorn 3995 M.
 passeering van de Wetter- en Schrekjoch.
 Besteiging van de Gros-Schrekhorn 4580M.

De Wetterhorn bestaat uit drie toppen: de Rosenhorn, de Hasli Jungfrau en de Mittelhorn. Van uit Gleckstein [56] ziet men slechts de Rosenhorn. Nadat wy een kop koffie en een stukje brood hadden gebruikt verlieten wy de hut waar de drager achterbleef.

Wy namen slechts de drie flesch[en] koffie en een half fleschje Cognac, brood, kaas en wat rozynen mede. Zoo toegerust gingen wy om omstreek[s een] kwartier voor een er op. Het was yzig koud buiten. Dadelyk legden wy het touw Zwitschers stelsel aan. Meyer ging met de lantaarn voor op, dan ik en vervolgens Bauman. Spoedig betraden wy het eerste groote sneeuwveld dat aanvankelyk zacht hellend tegen de berg aanlag. De sneeuw was zeer hard. Wy stapten goed door om warm te blyven. Wy leden echter zeer van de [57] scherpe koude wind. In 't begin hielden wy immer op de rotsen van de Rosenhorn aan. Langzamerhand begon het sneeuwveld steiler te worden. We behoefden echter nog geen trappen te hakken. Eindelyk kwamen wy tusschen de rotsen van de Rosenhorn. Hier lag de sneeuw steil bolvormig, aan weers-

[58] zyden verhieven de rotsen zich eenige honderde voeten hoog. De spleet was ongeveer 6 voet breed. Met behulp van onze ysbylen werkten we ons gemakkelyk naar boven. Na verloop van een kwartier stonden wy op een ander sneeuwvlak, dit was zeer groot en strekte zich tot aan den top der Rosenhorn uit. Moedig traden wy voorwaarts. Wy waren echter genoodzaakt trappen te hakken. Zig zag baanden wy ons een weg. Na een half uur rusten wy even en dronken een slok koffie, daarna hervatten wy onze marsch en gingen recht op de Rosenhorn graat aan. Deze graat verbind de Rosenhorn met de Hasli Jungfrau. Wy volgden de richting naar

de Rosenhorn. 't Laatste eind voornamelyk was zeer steil. Om 2 uur 20 min. bereikten wy de Rosenhorn, de [59] laagste top der Wetterhörner. Juist toen wy boven waren daalde de maan achter de Schrekhorn zoodat wy genoodzaakt waren de lantaarn welke Meyer mede genomen had aan te steken.

't Was doodstil. Niets verbrak de stilte dan nu en dan de eigenaardige drooge slag van een Gletscher lawine dat als een onderaardsche donder uit de diepe, donk're <Klau[s]en>¹⁰ opsteeg. De wind was gaan liggen doch eenige honderde M[eters] boven ons getuigden de donk're wolken welke woest dooreen joegen en

10 Klausen. Klausen: bergpas.

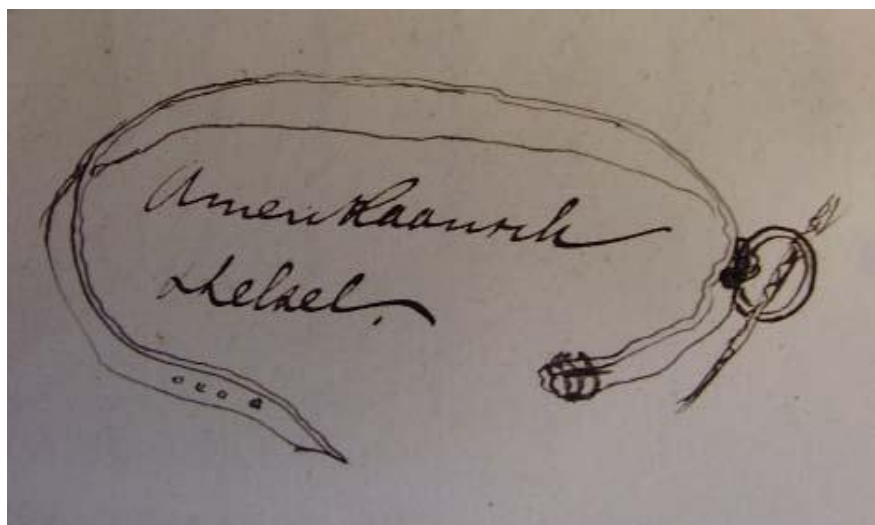
meermalen het schynsel der sterren verduisterden dat het daar stormde.

Na een minuut of wat dit alles aanschouwd te hebben maande Bauman ons aan om verder tegaan. Wy daalden aan de [60] zelfde kant af. Dit ging vry spoedig daar wy gebruik konden maken van de met de opklimming gehakte treden. Na een kwartier begonnen wy opnieuw te klimmen om op de top der Hasli Jungfrau te komen. De grond werd hier zeer steil. Ik schopte een stuk verweerde steen naar beneden, vyf minuten later hoorden wy de doffe slag. Ik viel op de Gletscher! Op deze graad ligt byna nooit sneeuw daar dit eind te veel aan de wind is blootgesteld.

Een 50 M[eter] boven ons hoorden wy reeds de storm gieren. Spoedig kregen wy dan ook de eerste wind vlagen. Het gaan werd ons ook zeer bemoeilykt door de firn¹¹.

Na een half uur kwamen wy voor twee, style, hooge rotswanden. Hier eindigde de Rosenhorn graat. In deze rotswanden was een spleet van ongeveer een [61] drie voet breedte. Door deze spleet zouden wy naar boven klimmen. Bauman plaatste hier onder een steen de lantaarn daar het reeds iets begon te scheemeren en ook omdat hy zyn twee handen voor de aanstaande beklimming wel noodig had. Meyer legde hier tot voorzorg ook "het Amerikaansch stelsel aan. Dit "Amerikaansch stelsel is als volgt. Een ieder krygt een leeren gordel om zyn middel <van ongeveer> een drie vinger breedte. Aan de linker zyde is een ring. Door deze ring loopt een touw, de voorste en achterste man heeft dit aan de ring met een knoop verbonden, zy die in 't midden zyn echter loopt het touw los door de ring. De volgende bladzyde toont zoo'n ring met gordel aan. Toen wy dit om hadden gingen wy [62] moedig aan 't klimmen. Wy drukten ons met de knieen tegen de rotswanden aan en <gingen> ons met behulp der ysbeil naar boven werken.

In minder dan tien minuten waren wy op een klein sneeuw plateau. Meyer en Bauman zeiden mij hier "Aber du kletterst ja wie wir. Ziet hier een schetsje van de rotswanden der Hasli Jungfrau. De gebruikelijke naam van de zoo juist beschreven passage heet "cheminée.

[Amerikaans stelsel]

11 firn: eeuwige sneeuw.

[63] Op een drafje liepen wy over de harde sneeuw en stonden spoedig aan de voet der Hasli-Jungfrau. Hier waren wy genoodzaakt trappen te hakken. Het laatste eind was nog al vermoeiend. Even na drie bereikten wy de top der Hasli-Jungfrau. Deze top bied ongeveer een oppervlakte dat 15 personen er gemakkelyk zouden kunnen staan. Hier zette wy ons op de sneeuw neêr, gebruikten een stukje droog brood, een slokje Cognac en koffie met wat sneeuw vermengd.

Hier wachten wy de zons opgang af. Hoe schoon echter het landschap zich voor onze oogen ontrolde, begroet door de eerste zonne stralen waren wy toch genoodzaakt de top spoedig te verlaten daar de snerpand koude wind steeds in hevigheid toenam. Het afdalen was zeer moeilyk. Styl ging de sneeuw wand naar beneden. Hier [64] eene misstap en wy waren met ons drieën verloren! Met de grootste voorzichtigheid volgden wy dan ook Bauman die met groote moeite trappen hakte. Ieder minuut deden wy slechts twee stappen. Wanneer een zyn voet verzette stonden de andere twee onbeweegelyk, hielden met de eene hand de ysschop vast diep in de sneeuw geslagen terwyl zy met de andere hand het touw strak gespannen hielden. Eindelyk bereikten wy de Wetterkessel en hielden recht op de Mittelhorn aan. Wy dachten dat wy nu alle bezwaren voor 't eerste half uur te boven waren. Doch, o wat tegenspoed. De Wetterkessel was met een dikke firnlaag gevuld waarin wy tot aan ons midden inzakten. Dit bemoeilykte en verlang[65]zaamde zeer ons voortgaan. Wy bevroren byna. Telkens wreven wy ons gezicht met sneeuw in opdat neus, ooren, lippen en kin niet zouden bevriezen. Bauman zeide dat de eerste twee uur dat de zon op is het altyd zoo koud is. Nooit heb ik dan ook zoo iets weergevoeld.

Daarby kwam nog dat de lucht zóó fyn was dat ik het bloed onder myn nagels kon te voorschyn knypen. Meyer kreeg een hevige neusbloeding. Ik kon niet meer denken. 't Was een verschrikkelyk oogenblik. Ik kon ook byna niet verstaan wat Bauman tegen my zeide zoo bonsden en suisden het in myn ooren. Bauman hield my plotseling de cognac flesch voor. Ik dronk een groote slok en opeens hield het suizen op. Ik werd weder warm. [66] De wind was onderwyl in een bepaalde storm overgegaan, de daardoor opgespaarde firn vloog in

onze reeds door de koude opgezwollen gezicht dat het hier en daar begon te bloeden. Toen wy met al deze <bezwaren> kampende eindelyk uit de Wetterkessel aan de voet der Mittelhorn kwamen waren wy met ons drieën bekaf. We gingen zooveel mogelyk tegen een wand beschut zitten. Wy zetten onze brillen op van blauw glas en deden een groene voile voor 't gezicht; de bril, om niet sneeuw blind te worden, de voile om ons gezicht tegen de stukje[s] opgejaagde sneeuw te beschutten. Toen we weer uitgerust waren klommen [we] op onze buik voortschuivend tegen de hellingen van de Mittelhorn op. De wind was zoo hevig, dat wy zoo <me> gedaan zeker [67] zouden omgewaaid zyn en naar beneden in een onpeilbare afgrond zouden geworpen zyn. Zoo bereikten wy als slakken voor[t]kruipend de Mittelhorn. Hier echter was de wind zoo hevig dat wy niet met ons drieën op de top dierven komen.

Terwyl een op zyn buik op de top lag hielden de anderen iets meer tegen de wind beschut het touw stevig vast. Toen wy zoo één voor één de top een visite hadden gebracht kropen we op onze rug naar beneden. Hoera! Ik had de Wetterhörner beklommen! Aan de voet der Mittelhorn gekomen drukte we elkander de handen en rusten wat uit. We besloten om zoo spoedig moogelyk de Gross Schreckhorn te beklimmen. [68] Van de zyde der Wetterkessel konden wy hem niet zien daar de Mittelhorn er voorschooft. Wy moesten

dan ook de Mittelhorn omtrekken. Dit geen [ging] zeer gemakkelĳk daar deze ons spoedig beschutte voor de snerpende storm, die ons sedert anderhalf uur zóó had geteisterd. Toen wy de Mittelhorn waren omgetrokken stonden wy om zoo te zeggen op een vlak voor de Schrekhorn. Myn hemel, riep ik uit, wat is hy hoog! Dat dicht by de voet zyn der Schrekhorn viel my echter spoedig tegen, het bleek dat wy nog een heel stuk moesten loopen om hem te bereiken. Nevensgaande schets geeft een gezicht op de Schrekhorn gezien vanaf de Zuidzyde der Mittelhorn.

[70] In 't begin klommen wy zeer weinig. Spoedig echter kregen wy een zeer moeilĳk eind namelyk om op de Schrekjoch te komen. Geen was nog van deze zyde er op gekomen. <Mijn> hart klopte van vreugde om een beklimming te doen van een zyde vanwaar hy nooit nog beklommen was.

De Schrekjoch is een rug van style rotsen waarop geen sneeuw kan blyven liggen, zy zyn echter spek glad daar zy altyd beyzeld zĳn. Hy verbind de Schrekhorn met de Wetterkessel. Op sommige plaatsen is hy geen voet breed en aan weer zyde gaa[n] de rotsen loodrecht naar beneden. Bauman zeide teregt: Als een van ons op de linker voet uitglydt vind niemand ons terug, dan worden we gekookt in de Wetterkessel en als wy rechts uitglyden krygen [71] we een plaatsje naast Mr Eliot. Men had hem nog nooit gepasseer[d]. Ik, wy wagen [het als] de eersten! Toen wy eindelyk de Gletscher bereikten omarmden wy elkander en Meyer kon niet nalaten even te joedelen.

De Gletscher was niet zoo zeer moeilĳk. We traverseerden hem ook binnen een kwartier, en betraden toen eigenlyk voor 't eerst de rotsen de[r] eigenlyke voet der Gross Schrekhorn. Ik kreeg een traan in 't oog van bleidschap! Nu echter zeide Meyer my dat nog het moeilĳkste deel der beklimming ons wachte en Bauman voegde er by "Er ist heute gram! Spoedig zag ik dat ze gelyk hadden. De sneeuwvelden van de [72] Schrekhorn overtroffen in moeilĳkheid allen die ik tot nog toe had getraverseerd. We moesten onophoudelyk trappen hakken. Dit ging zeer langzaam en daarby was het soms een zeer onaangename gewaarwording dat een rots of zoo die men dicht by zich waande met iedere stap die men vooruit doet een stap achterwaarts schynt te maken. Dit verschynsel komt voort uit de held're fyne atmosfeer. Toen het sneeuwveld was overgestoken kwamen [we] opnieuw aan een gletscher. Deze was zeer moeilĳk. Weldra kwamen wy aan zoo'n breede spleet dat wy er niet over konden springen. De gidsen spraken zachjes en waren het blykbaar niet eens. Zoo stonden wy reeds vyf minuten. Eindelyk opperde ik het koene besluit om er in [73] af te dalen. 't Was een waagstuk, ik wist het maar tevens begreep ik dat moogelyk de geheele onderneming om te slagen hier van af hing. Ieder oogenblik kon de spleet zich sluiten, ieder oogenblik kon een stuk ys ons verpletteren. Meyer vond het dadelyk goed, Bauman schudde het hoofd doch ziende dat ik op myn stuk bleef staan zeide hy: Zwei wollen, der dritte sol vol'len. Daarop werden er trappen in de zej wand gehakt en wy daalden er voorzichtig in af.

Hoe dieper wy daalden hoe kouder of het werd. Ik kreeg een neusbloeding. Toen wy er zoo diep in afgedaald waren dat de andere zywand der spleet die in een meer schuine richting zich verhief byna de loodrechte wand waarlangs wy afge[74]daald waren raakte stapten wy over en beklommen met een opgeruimd hart de andere kant der spleet. Wy gaven elkander de hand. De Gletscher leverde verder geen zwarigheden meer. De wind scheen te gaan liggen en 't gezicht van de toppen welke wy om ons heen hadden was prachtig. Het dal was nog in nevels gehuld. Plotseling stonden wy echter voor een style ysmuur die zich tegen de rotsen der Schrekhorn verhief. Wy hakten er trappen in en begonnen voorzichtig dezelve te beklimmen. De rand van myn hoed raakte aan de hakken der gids die voor my was. Na tien minuten stonden wy op een sneeuwveld dat zich steil hellend aan ons oog voordeed.

[75] Wy waren dan ook genoodzaak[t] om trappen te hakken en klommen in zig-zag's van tien stappen naar boven. Eindelyk bereikten wy de Schrekhorngrat. Dit is een joch dat de Gross Schrekhorn met de Kleine Schrekhorn verbind. Dit laatste eind had my eeuwig geschenen. Moedig en haastig richten wy ons naar de Gros Schrekhorn en traverseerden alzo de meenigte säkken¹². Deze grot is soms 4 soms 8 a 10 voet breed, doch zeer vermoeiend daar hy met yslagen is overdekt. Bauman wees my de plaats waar Mr Eliot verongelukte. Eindelyk be[76]reikten wy de laatste en grootste sak, die, welke de Gros Schrekhorn vormt. Hy was als gepolyst door de gladde yslagen welke er tegen aan lagen. Gelukkig bereikten wy de top! Ik stond er! Ik stond op dit punt nog maar vier maal bereikt! Ik was de vijfde. Die top was het toppunt van myn

12 säkken, sak. Zie voetnoot 9.

wenschen en – ik bereikte hem! Gevaar, koude, moêheid, alles, alles was vergeten! Ik stond er!

Ik had een gevoel of ik zalig was! Een gevoel alsof ik in het reine ether zweefde! –

De lucht was onbewolkt en zwart-blauw. De <Pennissche> kete zagen wy duidelyk met de voornaamste toppen als: de Mont <Generoso>, Mont Blanc, [77] Simplon, Matterhorn, Matterjoch (Lord Douglas verongelukt) Monte Rosa, Mont de <Moides>, Aiguille du Midi, Mont Cantonna (onbeklommen!) Aiguille Vert, Wilde Frau, Weisthorn, Weishorn, Aiguille rouge, Drommedaire, <Dôme> du Gouter enz. Eveneens zagen wy de toppen der Berner alpen goed, als: Jungfrau, Mönch, Fisscherhorn, Finster-Aarhorn, Silberhorn, <Eschingelhorn>, Wetterhörner! (onder ons !!) Eiger, Scheinige-Platte enz. De Waldstädter Alpen als: Galenstock, Uri-Roth-stock!! (naderhand beklommen!) Bristen-stock, Hochfluel enz. <Dan> hadden wy een prachtig gezicht in 't Isenthal. De Bernino keten was deinzig¹³. Wy zagen slechts Piz Bernino, Piz Glaciale, Piz Prima, [78] Piz Lingua, Piz Rosa, Monte Nef en Monte Cotaiga di Crocione! Wy gebruikten spoedig iets brood en cognac.

De nevels trokken langzamerhand uit het dal van Grindelwald op. Wy zagen Grindelwald liggen en op de <markt> [voor] het hôtel “Zum Bere een massa kleine zwarte puntjes niet grooter dan vliegen. Ik kon ze nauwelyks met myn verrekyker zien.

Het waren de gidsen, bewoners van Grindelwald en toeristen. Plotseling hoorden wy drie kleine klapjes. Ze hadden ons opgemerkt en schoten ter onzer eer! Meyer haalde daarop ook een pistool te voorschyn, gaf het my en ik beantwoorde hun drie schoten. Toen ik myn kyker eens op [79] Meyringen richtte zag ik eveneens dat men zich onzer opgemerkt had even als op Scheideck. Wat een eer! Wat een genoeg! Bekeken, bewonderd te worden! O schoone tyd! O heerlyk oogenblik! Hoe <dit> gevoel uitte drukken! Men moet zelf beklimmer van moeielyke bergen zyn, om dât gevoel te beseffen, laat staan te gevoelen!

Tot nu toe is het [het] schoonste oogenblik van myn leven!! Om de <Cantonna> top te bereiken, liet ik alles, zelfs <voor> eeuwig 't schild'ren staan!

De Cantonna waarop reeds 19 menschen hun leven verloren!

O. Cantonna! Cantonna! <Of eens> sta ik op u trotsche kruin of – [80] eens dekt my uw witte kleed als doodshemd!! –

De gidsen echter drongen vry spoedig er op aan om de terug tocht aan te nemen. Ik verliet die schoone top niet dan met een traan in 't oog. Ik nam een klein stukje steen als souvenir mede!

Vergeef my O, Schrekhorn al[s] ik U iets ontroofde!

Wy gingen langs de zelfde weg terug. Het terug gaan was in 't begin vry gemakkelyk, daar wy geen trappen behoefden te hakken. Wy daalden op de zelfde manier als in 't heengaan in de Gletscherspleet af, traverseerden het zelfde eeuwig lange sneeuw veld en de daarop volgende Gletscher en kwamen eindelyk weer op het gevaarlyke¹⁴

VII.

Herinneringen aan
Frankrijk = Italia
en
Zwitserland. 3.

[Binnenzijde omslag is blanco.]

[82 is blanco.]

[83] Schrekjoch aan. Dit was met 't afgaan byna nog moeilyker. Wy deden dit met de meest mogelyke voorzichtigheid. Toen wy dit weder gelukkig achter den rug hadden. Wy lieten nu de Mittelhorn linksch liggen, en gingen dwars door de Wetterkessel. Wy hadden weer met evenveel moeite te kampen als deze

¹³ deinzig; nevelig.

¹⁴ De tekst van schrift VI en VII loopt door.

morgen doch 't was gelukkig minder koud. aan de andere kant der Wetterkessel gekomen zynde hielden wy een oogenblik halt en gingen daarop langs de <vall> der Hasli-Jungfrau. daarop klonnen wy tegen de graat op die de Hasli-Jungfrau met de Rosenhorn verbind waar Meyer weer de lantaarn opzocht. Maar nu wachtte ons nog een zeer moeielyke afdaling. Wy [84] moesten namelyk om weer naar Gleckstein te keeren langs de Zuidzyde der Wetterhorn afdalen met de schitterende Zon in 't gezicht. Dit heeft twee zeer groote moeilykheden in: ten eerst dat hoewel met een blauwe bril voor heeft [men] toch zeer ligt sneeuw blind word en ten tweede, dat de sneeuw half ontdooit is. We daalden dan ook nog geen tien minuten beneden de graat of wy zakten al dieper en dieper in de sneeuw. Dit kon men zeer goed uit Grindelwal[d] zien. De gidsen zeiden dan ook dat de beklimming zeer moeilyk was. Dit bracht myne lieve moeder in de grootste angsten die het laatste gedeelte ons kon volgen met een zeer sterke verrekyker. Eens ontsnapten we nauwelyksch [85] aan een zeer groote sneeuwlavine.

[81]

Toen wy aan de voet der Rosenhorn kwamen zakten wy alle drie tot over het hoofd in de sneeuw. Niet zonder moeite werkte[n] wy ons weêr naar boven. Tegen 4 uur 's middags bereikten wy de hut weer. De drager had gezorgd dat de kachel goed brandde en de rest der bouillon warm gemaakt.

Ik schreef my[n] naam in het boek <vertelde> in korte woorden de beklimming van de Wetterhörner en Schrekhorn gecombineerd en wel door de Schrekjoch te passeeren en de gidsen onderteeekenden dit. Daarop na de schoorsteen weer binnen gezet te hebben en de hut behoorlyk te hebben gesloten daalden wy langs de kalkrotsen af met behulp van den ladder en gingen langs de [86] de gloeiende rots wanden der Wetterhorn waarop de zon de heele dag had geblakerd naar beneden tot aan de Gletscher. Deze traverseerden wy maar toen we tegen de rotsen der Mettenberg kwamen wachtte ons nog een zeer moeilyk en gevaarlyk oogenblik. Wy moesten namelyk weer tusschen de Gletscher en de Mettenberg dalen, dit hadden wy gister gedaan door

onze ladder er tegen te plaatsen doch de Gletscher was verschoven en de ladder was daardoor veel te kort. Niet zonder tegenzin moesten wy weer in een Gletscherspleet afdalen. Toen wy zoo wat half weg er in afgedaald waren vlogen een groot ysblok ons rakelings voorby. Hadden wy twee handbreed meer linksch in de spleet geweest, geen van de Schrekhorn beklimmers had ooit Grin[7]delwald weder gezien. Toen dit echter achter den rug was konden we juichen. Vroolyk stapten we voorwaarts. De laatste menschelyke wezens die ons vaarwel hadden gezegd waren het ook die ons gelukwenschten met de Engelschman der E.M.C. die <my> daar opwachtte.

Toen wy aan 't hôtél Wetterhorn kwamen vonden wy een meenigte toeristen uit ons hôtél om ons te verwelkomen.

Van daar af tot aan 't hôtél Zum Bere, door de straten van Grindelwald was het een zegetocht. Heel Grindelwald liep uit om ons de hand te drukken. In 't hotel kwam ik eerst 's avonds om 10 uur aan. Daar wachtte mama my. Wat was zy bleide dat ze me weerom had! In de eetzaal gebruikte ik een ferm [88] souper doch kon onmoogelyk rustig door eten want al de hotelgasten schaarden zich om onze tafel heen en overstelpten my met gelukwenschen en vragen. Onmoogelyk kon ik op alles antwoorden doch ik zeide dat ik aan 't dessert hun mijn tocht zoude vertellen. Dit deed ik. Toen myn verhaal ten einde was wenschte men my nog een geluk en bood my een glas Champagne aan. Wat smaakte die slechte Champagne my heerlyk! Ik ging die avond niet voor 1½ uur na bed.

De volgende dag echter bemerkte ik dat ik een “Coup de neige¹⁵” had.

Dit was minder amusant, doch in vergelyking van Meyer & Bauman kwam ik er nog goed af. Zy hadden beiden een oog ontsteking [89] Zy kwamen de volgende dag by my met hun gids boekjes en vroegen of ik daar hun wel in recommandeeren wilde. Ik schreef in beide zeer ter hunner genoegen en ik recommandeer ook hier een ieder die in Grindelwald een tocht in Kochgebirge wil maken als de beste gidsen aan:

Meyer en Bauman!

15 Coup de neige: waarschijnlijk sneeuwziek, zoals op pagina 37 wordt beschreven.

De Berceau bij Menton

[91] Berceau

1460 M

Van de koude in woeste sneeuw en ysvelden van de Wetterhörner en Schrekhorn voer ik myn lezers over 't kikkerland naar 't Zuiderstrand.

Anderhalf jaar zyn sedert de beklimming der Wetterhorn en Schrekhorn verlopen.

Wy schryven 1884.

Twee jaar zyn verlopen zonder roem, zonder eer. Na actie komt reactie.

In Maart dan stoomde ik weer door de tunnel der Rocher Rouge. Weer langs die blauwe waterspiegel. Weer langs palm en olyf.

<Tunn!> De trein stopt. Wy zyn te Menton! Ja, 't is nog [het] zelfde station, de [92] zelfde station chef en nog 't zelfde afroepen van namen van de zelfde Hôtels.

“Hôtel Russie, <Laune> et <Parx >, Hotel de Malte, Hôtel de <Turenne>. –

“Ici monsieur; Hotel Continental! Ici Bagage! Si! Non! Parx ici! Hé, Hé!

Nog de zelfde drukte! Ik was stil geworden, maar niet door 't drukke, niet door 't vreemde neen alles kwam my bekend voor.

Alles, alles, net als of ik het gisteren voor 't laatst had gezien en toch twee jaren waren verstreken. Twee jaren, dat ik niet op de Promenade du Midi had geslenterd. Twee jaren, dat ik U myn laatste groet toewierp en toch – alles kwam my bekend voor. Iedere boom, iedere struik die wy rammelend en schudden[d] voorby reden! –

[93] Den volgenden dag ging ik eens met pa een wandeling door “Oud Menton” maken. – Heeft men dit gezien dan kent men alle Italiaansche steden.

Ze zyn oud, arm en toch zoo ryk. Armer dan het armste buurtje in Parys! Ryker dan de Boulevard des Italiens!

De straten of liever gezegd steegjes zyn naauw en donker en met ontelbare poortjes. Scheem'ring is hoofdtoon. Hier en daar slechts valt een schitt'rend Zonlicht. 't Is heerlijk! Prachtig! Merkwaardig! 't Merkwaardigst van Italie. Doch hoe het te beschryven. Men moet ze gezien [hebben] om alle het schoone er van te begrypen, te voelen! –

De meeste echter vlieden en ontwyken die arme [94] vervallene en toch zoo schatryke steegjes! De glibberige colonnades! – Zien en voelen niets! Niets, niets, hoegenaamd niets! Niets van dat schoone, dat fraaie, dat rijke, dat arme! – En waarom? Nederlanders zyn bang voor besmettelyke ziekten! Engelschen zyn bang dat 't shaking is! Duitschers zyn te trotsch om er in te gaan. <Vir lieben nur Ihren Städten!>

Van Italianen sprak ik niet. Zy kennen <ze> natuurlyk evenals de Franschen en Spanjaarden. Van de vreemde natiën zyn dus de eenige die het voelen en begrypen het schoone, het goddelyke der Italiaansche steden, het intieme Italiaansche leven van het volk de: Amerikanen, Russen, Nooren en – de niet <neidentsche> Denen

[95] Ik slenterde met papa door de straten. Beiden waren my vroolyk. Ook voor ons brak de zon door! In ons hart was 't zonneschyn. Myn lieve moeder; Zy werd beter! Zy herstelde! Herstelde, zoo veel het in haar toestand mogelyk was!

't Lieve, goede, mensch!

Ik slenterde met papa door de straten. In de eene hand de stok in de andere hand potlood en schetsboek.

De drie jaren in 't Noorden hadden my, Goddank, niet vervreemd. Ik was Italiaansch, Italiaansch alsof ik een geboren Italiaan was!

Pa kon niet begrypen wat ik had. Waarom ik onderweg geen een verstandig woord sprak. Waarom ik voortdurende tiriliede.

[96] Trirlie! Tirilie! Ik leef! Ik voel de zoete smart van 't bestaan, ik voel alle vreugde en pynen der wereld!

Na regen komt zonneschijn. –

De twee winters die ik in Menton had doorgebracht hadden my in een punt onbevredigd gelaten. Ik had de Berceau niet beklommen! De derde <keer> wilde ik er toch eens op. Ik maakte met mynheer Laycock en Jenny E. Dicksen kennissen van myn moeder een afspraak om er heen te gaan.

Op een schoone, Italiaansche voorjaars morgen; blauwe lucht en 60 grade warmte reeds om 6 uur togen wy op weg. 't Was bladstil. Langzaam gingen wy het pad dat langs dat heerlyk, prachtig kerk[97]hof voert op onder schaduw van cypressen olyven en Palmen. Heerlyk land.

Na een paar uur lopen kwamen wy aan Castellaar. Hier gebruikten we een glas vino del Pays¹⁶ en gingen vervolgens langs schitterende gloeiende rotsen naar de top. Om een uur of tien waren wy boven. Dit is het mooiste gezicht wat ik ken. –

De heuvels, begroeit met olyven, gelykend alsof ze van donker groen fluweel waren met chamons¹⁷ poeder besprenkelt ontolden zich voor onze voeten. De geuren der oranje en citroenen drongen tot ons door. Tusschen het goud der oranje schitterd Menton in 't volle zonlicht. Hier en daar verheffen zich de palmen statig <tussen> de huizen. De zee, de eeuwig blauwe zee wordt door geen Zephirsuchtje¹⁸ bewogen en ver, heel ver aan de horizon verheft <zich> Corsica! Wy bleven drie [98] uur op de top. Wat had ik genoten! Verukkelyk land.

16 vino del Pays: landwijn.

17 chamons. Chamois is een licht gele kleur.

18 Zephir. Zephyrus, in de Griekse mythologie de westenwind.

Een nacht in Genua

Een Italiaansche nacht!

Wie kent het niet een Italiaansche nacht? Zoo men het al zelf niet beleefd heeft, dan heeft men er toch wel van gelezen. Ik kwam met papa van Basel door de Gothard, over Milaan des nachts om 12 uur te Genua aan. 't Is een heele zit van Basel naar Genua. 't Plan was dat wy den volgenden dag reeds weer om 7 uur <met> de trein naar Menton zouden gaan. In dien tyd kon men noch niet 's nachts in 't Station Genua blyven. We keken naar een omnibus uit doch nog van "il Albergo Ciambetta noch van "il Albergo d'Isola [99] nog van een ander Albergo was aan de trein te bespeuren. We zochten naar een onderkomen. We konden doch niet onder den blooten hemel blyven. Café, Restauratie's alles was reeds gesloten. Wat te doen – Goede raad was duur. Pa bromde, ik volgde zwygend. We gingen de eene straat in de andere uit. Onwilkeurig dacht ik aan Ahasverus¹⁹. Ik begon te lachen, pa harder te brommen. Stinkende stad, riep hy uit! Nu daar had hy gelyk in. 't Stonk naar knoflook en uien. Plotseling komt een man op ons af en vroeg in half Fransch half Italiaansch of wy een Albergo zochten. Op ons bevestigend antwoord vroeg hy of wy hem daar maar wilden volgen. Hy bracht ons naar, il Albergo di Milano. De entr  was niet byzonder [100] fraai. Wy gingen een glibberige steenen trap op. Een klein walmend olielampje dat aan de muur hing verlichtte slechts schaars de treden. Boven kwamen wy op een klein rond steenen portaaltje. Het was hier zoo donker dat wy naauwelyks onze eigen voeten konden zien. Wy sloegen een hoek om en klommen daarop een houten trap op. Hiervan waren de treden schrikkelik uitgesleten. Na een stuk of twee, drie draaien bereikten we een smalle Corridor welke door enkele walmende olielampjes werd verlicht. Pa maakte hier de opmerking "voor brand behoeven we niet bang te zyn. Petroleum scheen niet aanwezig. Wy vroegen om warm eten. Dit kon men ons niet geven doch wel had hy koud vleesch. Daarop werden wy in een kamer gebracht welke door een groote [101] heldere lamp werd verlicht. Dit was de eetzaal. Aan een ronde tafel zaten een heer en dame. Wy gingen tegenover hun zitten, wachtende op de dingen die komen zouden. De heer en dame waren zeer vroolyk. Zy lachtten en praatten. Gaven elkander oogjes, wenkjes, handjes en stukjes vleesch. Zy praatte vloeiend Italiaansch. hy praatte het ook, doch eenigszins moeilyk. Wy moesten langen wachtten voor we iets kregen. 't Amuseerde my dat vroolyke, lachende, lievende paartje gade te slaan. Zy waren zeker op hun huwlyksreis. Eindelyk kwam het eten opdagen. 't Bestond uit een koude rollende met s'l  er om heen. Een schrikkelike geur van knoflook en uien steeg er uitop. [102] Wy bestelden er een flesch Cianti by. 't Was niet alles wat men zou wenschen na een 14 uur sporen, doch honger is de beste saus. Toen wy eindelyk onze maag hadden gevuld riepen wy de hotelhouder om ons onze kamer te wyzen en drukte hem goed op 't hart om ons om 6 uur te roepen, voor de trein van 7 uur. Na nog een houten wenteltrap op geklommen te zyn en door een donk're Corridor gegaan te zyn opende de hotelhouder een deur en wy traden in een klein kamertje met twee kleine raampjes waardoor het maanlich[t] vriendelyk scheen. Wy wilden ons eerst iet[s] opfrisschen doch o schurk! er was geen water. Ik wierp my halfgekleed op bed. [103] pa echter ontkleedde zich meer – De bedden waar[en] nauw en 't geen voor my vooral zeer lastig was kort. Geen van ons kon zich dan ook bepaald goed uitstrekken. Pa blies het licht uit. 't Was doodstil. Ik sluimerde in. Ik droomde van myn tocht op de Wetterhorn. Ik lag weer op 't stroo in de berghut. Buiten suisde de wind. Binnen snorde de kachel. Buiten donderde de lawine. Binnen snurkten de gidsen.

"Bam! deksel! Hy'j"

Daarop een vreeselyke bons. –

Ik sprong op. "Wat is er vroeg ik.

[104] "Ja, Derk, zal ik je eens wat zeggen, ik geloof dat hier ongedierte is. Wandluizen.

De slaap was verdwenen. Geen van beiden deed een oog meer toe. 't Was nog donker toen er reeds geklopt werd. We stonden op kleeden ons aan en gingen naar beneden de rekening vragen. Deze was niet hoog. De

19 De legendarische figuur Ahasverus – ook de wandelende jood genoemd – was tot eeuwige rusteloosheid veroordeeld nadat hij Christus van zijn deur had verjaagd.

hotelhouder vroeg ons af wy ook wilden ontbyten. Met het oog echter op het genuttigde souper waar we nog de knoflook smaak van proefden bedankte wy.

Wy gingen naar het station en o schrik in plaats van 5 uur had men ons om 4 geklapt. In 't station gebruikten we een goed dejeuner.

Dit was de eerste Italiaansche nacht die pa en ik te zamen beleefden.

Cadenabbia

[105] Cadenabbia.²⁰

Mary. Monte <Cotaiga> di Crocione

3125 M

Cadenabbia! Wie had gedacht dat ik in 1884 daar zoude komen? Enfin, ik was er. en di Cotaiga was er. Ik zeide reeds op de boot tegen pa en ma. “ Cadenabbia is de Cotaiga. Wie is dat, vroeg pa. “Vraag liever wat is het antwoordde ik. “Nu, goed wat is het dan. De tweede spits van de Bernino alpen. hoog 3225 M[eter]. En wat zou dat, vroeg pa? Welnu die berg heft zich te Cadenabbia trotsch <naar boven> en ik kom te Cadenabbia! Hum, zeide pa.

Reeds een half uur van te voren zag ik de sneeuwkap de Cotaiga di Crocione

[106] Het begin van ons sejour²¹ te Cadenabbia kenmerkte zich door droefheid. Myn arme, beste moeder werd weder zeer ziek. Toen eindelyk moesje weder beter werd herleefde ook de vreugde en vroolykheid en – myn Cotaiga lust!

Ik wandelde veel met pa. Zodoende kwamen wy in kennis met een Amerikaansche dame en haar dochter (een mooi meisje) die ook groote wandelingen maakten. Verscheiden tochtjes maakte[n] wy te samen. Ik vertelde hun van myn Wetterhorn tocht enz. en zeide dat ik waarschylyk de Cotaiga zoude beklimmen. Ik zeide wat ik hoopte, maar er waren weinig gegevens voorhanden om met eenig recht te durven hoopen daar pa en ma beiden sterk er tegen waren.

[107] Ik maalde en zeurde echter net zoo lang tot pa en ma eindelyk met tegenzin hun toestemming gaven. Dit geschiedde Dingsdag 's morgens om 10 uur. Dadelyk liet ik een gids kommen en wy spraken af dat ik die zelfde avond om 8 uur zoude vertrekken. 'S middags om 1 uur aan table d'hôte zeide ik aan de Amerikaansche familie dat ik vanavond de beklimming der Cotaiga waagde en na tafel naar Belagio voer om een alpenstok ysschop en touw Amerikaansch stelsel te koope[n]. Mary, de dochter, vroeg my of ik er ook tegen zoude hebben dat zy medeging. – Volstrekt niet! Hoe meer zielen hoe meer vreugd! Zy vroeg of ik ook voor haar het benodigde wilde koopen. onderwyl zoude zy zorgen voor een gids te [108] engageeren! Zoo gezegd, zoo gedaan. Toen wy tegen 6 uur aan 't souper elkander weer zagen was alles in orde. De menschen in 't hotel zagen ons geloof ik voor gek aan. Wat heb je eraan, om je leven te wagen? Waarom de warmte ontvlieden en in de <queeste> van eeuwige [sneeuw] rond te loopen? Deze en meer andere vragen verder er gedaan. 't Scheelde verdekseld weinig of pa en ma hadden de hun afgedwongen toestemming weder ingetrokken. Ik was bleide toen het souper ten einde liep. Tegen half acht kwam de gids. Ik inspecteerde alles. even daarna kwam de andre gids <van> Miss Mary om my te vertoonen wat hy voor eten en drinken medenam. Onder zyn voorraad had hy een flesch roode wyn. Lagrima Christi. Wat moet [109] dat vroeg ik? Hy vertelde my dat de signora hem gezegd had dit mede te nemen. Ik wilde, dat ik, zooals myn eerste opwelling my raadde, hem die Lagrima had afgenomen doch ik liet hem deze ongelukkig behouden.

Tegen acht uur gingen wy op marsch. Ieder een zeide ons goeden dag, doch meer uit nieuwsgierigheid dan uit belangstelling.

In de eerste twee uur kwamen wy door verschillende dorpjes die tegen de Cotaiga aangebauwd zyn. Langzamerhand echter werden de huizen zeldzamer en de struiken kleiner. Wy volgden altyd het voetpad dat zig-zag door de bruine rotsen kronkelde. Na nog een uur lopen hield dit plotseling op. 't Was nu goed elf uur. Wy rusten een oogen[110]blik en bewonderden het kalme stille landschap. Tot nu toe hadden wy geloopt zooals we wilden dan de een eens voor dan weer de andere, nu echter het voetpad zich verloor liet ik de twee gidsen voorop gaan, dan Mary en vervolgens sloot ik de stoet. Wy klommen nu over de rotsen voort soms waren er vry steile gedeelte[n]. By het springen over de rotsen struikelde de voorste gids, viel, en brak de lantaarn. Nu werd de tocht moeilyker. Zonder licht werden de partyen die anders slechts moeilijk waren

20 Cadenabbia, aan de westoever van het Comomeer.

21 sejour: verblijf.

bepaald gevaarlijk. Ik liet dan nu ook het touw aanleggen. De volgorde bleef het zelfde. Eindelyk kwamen wy voor een steile rotswand. De gidsen wilden hier om heen [111] trekken, dit echter zou een vertraging van anderhalf uur geven. Ik vroeg aan Mary of zy er tegen op zoude zien tegen een rotswand op te klauteren. Neen zeide zy, Allon, en avanto schreeuwde ik de gidsen toe. Ik had niet veel vertrouwen in de gidsen gesteld doch het bleek my nu echter dat het goede klimmers waren. In tien minuten stonden wy boven op de rotsenwand. Hier rustten wy eventjes

[112] Ik maakte Mary myn compliment over hare goede klimmen. Toen wy een minuut of wat hadden gerust begaven wy ons weer op weg en spoedig daarop betraden wy de eerste sneeuwlagen. 't Was echter byzonder glad zood[at]] wy genoodzaakt waren trappen te hakken. Dit maakte dat wy niet zoo snel vooruit kwamen als ik het wel gewe[n]st had. Tegen drie [113] uur hielden wy rust. Wy hadden een uitgestrekt sneeuwveld zig zag beklommen en gingen zitten op eenige rotsblokken van de voet der eigenlyke top. Hier lieten wy ons proviand uit pakken. Ik gebruikte een slok Cognac en raadde dit ook Mary aan. Zy deed dit. Toen zy echter haar proviand uitpakte < -- > ik niets slechts de flesch Lagrima maar zy had ook vleesch en eiers. Ik raadde haar aan die naderhand, in terug kommen, als wy de sneeuw achter ons hadden te gebruiken en nu net te doen als ik. Koffie met een beetje sneeuw en een slok Cognac na. Maar ik heb zoo'n honger en of ik nu al beweerde dat men byna onder 't loopen niets mag eten dat men 't beste nuchter [114] klimt, 't hielp niets. Toen wy echter weer op stonden om de top te beklommen werd Mary zoo als ik <haar> ook vooraf gewaarschuwd had sneeuwziek. Ik was genoodzaakt haar om 't midden te vatten en half op de top te sleuren. De top ging hier zeer styl op. Als ik had uitgegleden zou ik niet voor de gevolgen er van in willen hebben instaan. Wy deden dan ook 2 uur over dit eind dat zeker anders in 1½ uur door ons was beklommen. Op de top gekomen rusten wy. Ik was bek af. Mary wierd beter met het stilzitten en na verloop van een half uur konden wy met genoeg rond kyken. De top was zeer klein. wy konden er nauwelyks met ons viere[n] zitten. Van de Cotaiga [115] ziet men niet minder dan 76 steden en over de drie honderd dorpen. Na anderhalf uur op de top geweest te zyn gebruikten wy nog iets, Mary gaf nu gehoor aan myn raad, en <gingen> daarop de terug weg aannemen. Het afdalen ging zeer styl en daardoor zeer langzaam. Niet meer dan een paar stappen in de minuut en als een stapte hielden de andere drie halt. Eindelyk werd het zoo steil dat wy met ons viere[n] byna loodrecht boven elkander stonden. Toen we weer op

de Colla di Crocione kwamen rusten wy. Van hier hadden wy nog wel een zeer groot sneeuwveld doch bepaald gevaar bood dit niet aan.

Toen wy dit in 2½ uur overgestoken [116] hadden kwamen wy op de kale rotsen. Ik vroeg aan Mary of zy moed had de style rotswand af te dalen of een paar uur om te loopen. Neen maar dadelyk afdalen zeide zy. Dit ging zeer vlug. Nu was al het gevaarlyke gepasseerd, maar zeker wachtte ons het onaangenaamste. Om Cadenabbia te bereiken moesten wy op zyn minst nog 4 uur loopen over een berghelling waar geen struikje op groeide met de zon in 't gezicht en warmte van 92° Fharenheit. Daarby valt het dan ook eens zoo veel nog op daar het boven 's nachts zeker een graad of wat maar [was]. Druipend bereikten wy dan ook het hôtél. Toen ik een paar [117] uur gerust en uitgeblazen had nam ik een bad en ging een paar uur slapen. Toen ik wakker werd gebruikte ik een stevig souper, ging daarop met pa en ma naar “La pasta” om een kopje koffie te drinken en toen het 's avonds een uur of tien was ging ik met de Amerikaansche familie een zeiltochtje maken.

Toen de tocht zoo goed was afgeloopen begon men er in [het] hotel meer over te praten. en ons er op aan te zien. Papa vond dit niet onaardig, doch wilde my de roem niet alleen laten. Op een goede dag, 't was zoowat een week na de Cataiga beklimming zeide papa: “Derk ik zou wel lust hebben om de Monte San Primo met je te beklimmen. Ik keek in eerst op of ik het in Keulen hoorde donderen. Eerst [118] dacht ik dat het gekheid was maar 't werd my spoedig duidelyk dat pa het in ernst meende. De Monte San Primo is niet zoo hoog als de Cataiga. In de zomer smelt er alle sneeuw maar de beklimming van Cadenabbia uit is veel langer. Hy ligt aan de overzeide van het Como meer. Toen mama van dit plan hoorde keek ze vreemd op en zy zeide my eens in 't geheim dat ze het niets prettig vond dat papa een beklimming met my wilde maken, ten eerste daar pa soms aan duizeligheid soufreerd en ten tweede daar het zoo gloeiend warm was. Ik gaf ma vooral gelyk met de warmte. wat de duizeligheid betrefd van myne papa, dit is myn inziens, zeker een zeer [119] vreemde. Toen hy een goede 20 jaar was heeft hy de Monte-Rosa beklommen en duizeligheid kende hy niet!

In Menton op een van onze wandelingen naar St Agnes gingen wy langs een zeer smal voetpad langs style rotsen naar beneden en hy kende evenmin duizeligheid als ik terwyl hy eens ook op een wandeling in Menton op de groote <Cansche>²² weg die van Marseille naar Genua voert, en waar drie rytuigen elkander met gemak in volle draf kunnen passeeren zoo duizelig werd, dat hy niets anders riep als: Derk ik val in de afgrond, en hy was ten minste 15 meter er van [120] daan! Hy ging zitten en het duurde wel een half uur voor hy weer verder wilde gaan. Ma lachte en vertelde my dat zy zoo iets ook eens met pa in Tyrol had beleefd!

Duizeligheid is een wonderbaarlyke ziekte. Ik geloof het is een oogenblikkelyke krankzinnigheid. Pa bleef op zyn stuk staan, hy wilde de San Primo op. Wy bestelden de gidsen.

22 Waarschijnlijk wordt de weg bedoeld die langs de kust en door Cannes loopt.

Index

- A.C. Alpen-vereniging 22
 Ahasverus 34
 Aiguille du Midi. Berg 11, 29
 Aiguilles Rouge (Aiguilles Rouge). Berg 11, 29
 Aiguille Vert. Berg 11, 29
 Balma. Gids 22
 Basel 34
 Bauman. Gids 18, 19, 22, 23, 25, 26, 28, 31
 Belagio 36
 Berceau. Berg 32, 33
 Berner Alpen 10, 11, 29
 Berner Oberland (Oberland) 11, 16, 17, 18
 Bernino alpen 36
 Bernino keten 29
 Bernino, Piz. Berg 29
 Blanche, Dent. Berg 11
 Boss. Hotelhouder 15, 17, 18
 Boulevard des Italiens 32
 Bristen-stock. Berg 29
 Cadenabbia 7, 8, 36, 38
 Cannes 38
 Cantonna. Berg 29
 Cape de Moine 10, 11
 Castellar (Castellaar) 33
 Castor. Berg 11
 Cevueu, Mont. Berg 11
 Chamonix (Chamonnei) 14
 Chameausalles 10, 11
 Christus 34
 Col de Jaman. Berg 10
 Col de Naye. Berg 11
 Comomeer 7, 36, 38
 Corsica 33
 Cotaiga (Cataiga) di Crocione (Colla di Crocione). Berg 7, 29, 36, 37, 38
 Cubli (Cubli), Mont. Berg 11
 Dal de Jaman 10
 Dent Blanche. Berg 11
 Dent de Jaman. Berg 10, 11
 Dente (Dent) de Naye. Berg 10, 11, 12
 Dent Menderson. Berg 11
 Dent Molessou. Berg 10
 Diablerets, Glaciers du 10, 11
 Dicksen, Jenny E. 33
 Dôme du Gouter. Berg 29
 Douglas. Lord Francis 22, 29
 Drommedaire. Berg 11, 29
 Dufour. Hotelhouder 10
 Duitsland 8
 E A C. Alpen-vereniging 17
 Eiger. Berg 11, 29
 Eliot. President van een Alpen-vereniging 22, 28
 E M C: Alpen-vereniging 17, 22, 31
 Eschingerhorn. Berg 29
 Fiescherhorn (Fisscherhorn). Berg 29
 Fieschergrat (Fischergrat). Berg 15
 Fieschergrat (Fisschergrat) Gletscher 15
 Fieschergrathorn (Fisschergrathorn). Berg 16
 Finsteraarhorn. Berg 11, 16, 17, 18, 29
 Frankrijk 7, 8, 9, 19, 29
 Galenstock. Berg 29
 Generoso, Mont. Berg 29
 Genève, Meer van 7
 Genua 7, 8, 34, 38
 Albergi Ciambetta 34
 Albergo d'Isola 34
 Albergo di Milano 34
 Glaciale, Piz. Berg 29
 Glaciers du Diablerets 10, 11
 Gleckstein 18, 20, 21, 22, 23, 30
 Gleckstein hut 22
 Gouter, Dôme du. Berg 29
 Grimsel. Bergpas 15, 22
 Grimselwald 17
 Grindelwald 8, 13, 14, 15, 18, 22, 29, 30, 31
 Hôtel Zum Bere 15, 29, 31
 Grindelwaldthal. Dal 13
 Gros Eiger. Berg 16
 Gros-Schrekhorn (Gross Schrekhorn, Groote Schrekhorn). Berg 16, 21, 23, 27, 28
 Hansen. M.L. Editeur 22
 Hasli Jungfrau. Berg 23, 25, 26, 30
 Hochfluel. Berg 29
 Isenthal 29
 Italië (Italia, Italie) 7, 8, 9, 19, 29, 32
 Jaman, Col de. Berg 10
 Jaman dal 10
 Jaman, Dent de. Berg 10, 11
 Jaman, Val de 11
 Jousen. Gids 22
 Jungfrau. Berg 11, 16, 29
 Katzenstein (Schrekhorn hut) 22
 Keulen 38
 Kleine Schrekhorn. Berg 20, 21, 28
 Kochgebirge 31
 Laycock, heer 33
 Les Avants 8, 9, 10, 11, 12
 Les Avants. Hotel 10
 Lingua, Piz. Berg 29
 Marseille 38
 Mary 36, 37, 38
 Matterhorn. Berg 22, 29
 Matterjoch 29
 Menderson (Mendersau), Dent. Berg 11
 Menton 7, 8, 32, 33, 34, 38
 Hotel Continental 32
 Hotel de Malte 32
 Hôtel de Turenne 32
 Hôtel Russie 32
 La pasta. Restaurant 38
 Laune. Hotel 32
 Parx. Hotel 32
 Promenade du Midi 32
 St Agnes 38

- Mettenberg. Berg 15, 18, 19, 30
 Mettenberg chalet 15, 17
 Meyer. Gids 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31
 Meyringen 29
 Midi, Aiguille du. Berg 11, 29
 Milchbach. Beek 20
 Mittelhorn. Berg 23, 26, 27, 28, 29
 Moïdes, Mont de. Berg 29
 Moïssou, Dent. Berg 10
 Mönch. Berg 11, 29
 Mont-Blanc. Berg 11, 29
 Mont Cantonna. Berg 29
 Mont Cevueu. Berg 11
 Mont Cubli (Cubli). Berg 11
 Mont de Moïdes. Berg 29
 Mont Generoso. Berg 29
 Monte Cotaiga di Crocione. Berg 7, 29, 36, 37, 38
 Monte Nef. Berg 29
 Monte Rosa (Mont Rose). Berg 11, 29, 38
 Monte San Primo. Berg 7, 38
 Naye, Col de. Berg 11
 Naye, Dente (Dent) de. Berg 10, 11, 12
 Nef, Monte. Berg 29
 Nilant, Henriette Wilhelmine Wicherlink- (moeder, mama, moesje) 7, 17, 18, 30, 31, 32, 33, 36, 38
 Parijs (Parys) 32
 Penninische Alpen (Pennissche kete) 29
 Piz Bernino. Berg 29
 Piz Glaciale. Berg 29
 Piz Lingua. Berg 29
 Piz Prima. Berg 29
 Pollux. Berg 11
 Prima, Piz. Berg 29
 Primo, Monte San 7, 38
 Reschengelhorn. Berg 11
 Rivièra (Zuiderstrand) 7, 32
 Rocher Rouge. Berg 32
 Rosenhorn. Berg 23, 24, 25, 30
 Rouge, Aiguilles (Aiguilles Rouge). Berg 11, 29
 Rouge, Rocher. Berg 32
 S.A.C. Alpen-vereniging 17, 21
 S.A.C. Glectstein. Alpen-vereniging 20, 22
 Saden (Soden) 12
 San Primo, Monte 7, 38
 Savoie (Savooische bergen) 12
 Scheidegg (Scheideck). Berg 29
 Scheinige-Platte 29
 Schreckhorn (Schrekhorn). Berg 11, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 31, 32
 Schreckhorn hut Katzenstein 22
 Schreckhorngrat (Schrekhorngrat). Joch 28
 Schreckjoch (Schrekjoch) 21, 22, 23, 28, 29, 30
 Silberhorn. Berg 17, 18, 29
 Simplon. Berg 29
 S:M:C. Alpen vereniging 14, 15, 22
 Tirol (Tyrol) 38
 Unterer Grindelwaldgletscher (Unter-Grindelwald Gletscher) 15
 Uri-Roth-stock. Berg 29
 Val de Jaman 11
 Vert, Aiguille. Berg 11, 29
 Waldstädter Alpen 29
 Weishorn. Berg 29
 Weisthorn. Berg 29
 Well. Berg 11
 Wetterhorn (Wetter, Wetterhörner). Berg 11, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 29, 30, 32, 36
 Hôtel Zum Wetterhorn 18, 31
 Wetterjoch 23
 Wetterkessel. Berg 21, 26, 27, 28, 29
 Wicherlink, Derk 7, 34, 38
 ----, familiearchief 7
 ----, Gerard (vader, papa, pa) 7, 32, 34, 35, 36, 38
 ---- -Nilant, Henriette Wilhelmine (moeder, mama, moesje) 7, 17, 18, 30, 31, 32, 33, 36, 38
 Wilde Frau. Berg 29
 Whymper (Wymper), Edward 22
 Zaesenberg. Berg 15, 16
 Zwarte Lutschine. Rivier 13, 15, 18
 Zwitserland 7, 8, 9, 12, 13, 14, 19, 22, 29
 Zwolle 7

Eerder is in deze serie verschenen:

1	DIERBARE LAURA Brieven van Rudolf Sandberg 1823 – 1830	14.-
2	HOOGH WEL GEBOREN HEER EN NEEF Brieven van de patriot Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem 1782 – 1787	Digitale uitgave 5.-
3	NAAR PARIJS Een reisverslag van enige Zwolse heren naar de Franse hoofdstad 1777	7. ⁵⁰
4	LIEVE NAATJE Brieven van Elsje Feith aan Naatje Siertsema, en andere familieleden	8. ⁵⁰
5	EENE REYSE NA VLAANDEREN EN BRABAND Een reisverslag van Lambertus Nilant uit 1768	8. ⁵⁰
6	AEN ALLE VRINDEN MET RESPECT Correspondentie van familie Nilant 1698 - 1762	9.-
7	VAN FOLIO TOT DUODECIMO Negen particuliere Zwolse bibliotheken	10.-
8	VERLOREN HUISELIJK GELUK Gedichten en overpeinzingen 1795 - 1817	7. ⁵⁰
9	BANKROET De ondergang van Johan Willem Simon baron van Haersolte 1810	17. ⁵⁰
10	GELIEVE HET DAER HEEN TE DIRIGEREN... De brieven van Willem V aan Arend Sloet tot Tweenijhuizen 1771 - 1785	9.-
11	ALLER TREFFENDST EN STOUT De huwelijksreis van J.C. baron van Haersolte naar Duitsland, Zwitserland en Italië in 1837	6.-
12	BROEDER IN APOLLO Brieven en alba amicorum van Zwolse dichters 1800 - 1840	12.-
13	EEN GROTE TOUR Hendrick Jordens in Engeland, Frankrijk, Zwitserland en Duitsland 1684 - 1685	10.-
14	LEVENSBERICHT De autobiografie van J.F. Serrurier 1771 - 1844	11.-
15	EEN HELE COURANT De correspondentie van de familie Bangeman 1804 - 1881	11.-
16	REISEBOEK Vijftien reisverslagen van de jonge graaf van Rechteren Limpurg 1804 - 1813	Digitale uitgave 5.-
17	DE GEWIGTIGSTE GEBEURTENISSEN Het studentendagboek van Adolph F.L. graaf van Rechteren Limpurg 1814-1817	12.-
18	OVER GROTE KEIEN NAAR PARIJS De huwelijksreis van graaf van Rechteren Limpurg 1824	7.-
19	LIEVE PAPA! Brieven van W.B. Blijdenstein, bankier te Londen aan B.W. Blijdenstein, bankier te Amsterdam 1895-1907	Digitale uitgave 5.-
20	AANGENAME RENCONTRES Drie reisherinneringen aan de Rijn 1821, 1840 en 1865	8.-
21	PERROKIETEN EN PAPAGAYEN, PAPAIJERS EN PISANGS Een reis om de wereld 1824 - 1826	7.-
22	SCHOUWPELEN Een reis naar de Middellandse Zee 1834	8.-
23	HET ANKER WORDT GELIGT Brieven vanuit de hele wereld van J.C. baron van Haersolte 1824 - 1834	Digitale uitgave 5.-
24	HERINNERINGEN AAN DUITSLAND Harzgebergte 1856, Taunusgebergte 1872, Baden-Baden 1902	9.-
25	EN ROUTE Drie reisjournalen van Rudolphina gravin van Rechteren 1827, 1836 en 1838	9. ⁵⁰
26	EER EN LUISTER Het proces om de havezate Haerst 1786 - 1803	9. ⁵⁰
27	TAL VAN BERGEN EN BOSSCHEN Een reis naar Saksen, Bohemen en het Thüringerwoud 1876	8.-
28	GEFNUIKTE AMBITIES Geen geld en eer voor onwettigen 1834-1900	10.-
29	EEN WAARLYK PRACHTIG LANDSCHAP Een reis door Graubünden en Glarus 1875	8.-
30	AFGEZEIJLD Een commissie naar Staats-Vlaanderen 1783	7.-
31	ONBESCHRYFELYK GROOTSCH Een wandeling door Zwitserland 1869	Digitale uitgave 5.-
32	WILDROMANTISCH Een tocht door Beieren, Tirol en Oostenrijk 1878	Digitale uitgave 5.-
33	EEN ALLERDROEVIGST TREURTONEEL Een mislukte reis naar Noord-Amerika 1783	7.-
34	EEN ONAFHANGELIJK WIJS EN ALMAGTIG WESEN De geloofsbelijdenis van Margaretha Isabella van Ittersum tot Relaer 1801	Digitale uitgave 5.-
35	TOT LOSSER GEKOMEN Het notitieboek van Aleida Leurink 1698-1754	Digitale uitgave 5.-
36	'T IS EENE TOOVERWERELD Een bezoek aan de wereldtentoonstelling te Wenen en een tocht in Salzkammergut door Mattheus van Delden 1873	8.-

37	EEN AANBLIK EENIG IN ZYN SOORT Mattheus van Delden in Tirol en in het noorden van Italië 1868		10.-
38	s'LANDS WIJZE, s'LANDS EER Beschrijving van Londen, Wight en Noord-Wales door Mattheus van Delden 1879		9.-
39	REIJSJES NA MUNSTERLAND Floris Willem Sloet tot Warmelo, 1776; Hendricus Octavius Feith, 1814 en 1817; Adrien Jean Elisa van Bevervoorden, 1834		9. ⁵⁰
40	ONGEMEENE LIEFDE EN GENEAGENTHEYT Hendrik Berents' journaal van zijn reis naar de Doopsgezinde Broeders in Pruisen, 1719	Digitale uitgave	5.-
41	THEE DRINKEN Het dagboek van Steven van Delden en Aleida Catharina Houck, 1812-1824	Digitale uitgave	5.-
42	REIZEN VOOR GENOEGEN Een reisje van Aleida van Delden door België en langs de Rijn, 1856, en van Mattheus van Delden door België, 1863	Digitale uitgave	5.-
43	DEN TOESTAND DER BOSSCHEN Een studiereis van J.H.G. Jordens door Duitsland ten behoeve van de bosbouw in Oost-Indië. 1854-1855	Digitale uitgave	5.-
44	VERDER! IMMER VERDER! Een bezoek van Mattheus van Delden aan het kleine eiland Helgoland. 1877	Digitale uitgave	5.-
45	GEGROET Gedichten van Hermannus Gerhardus Gregorius Overbeek. 1880	Digitale uitgave	5.-
46	DICHT-LUIJM Een verzameling van mengeldichten door Willem de Lille. 1774-1781	Digitale uitgave	5.-
47	DE NIEUWE WERELD Een vakantiereis van Willem van Haersolte naar Noord-Amerika. 1904	Digitale uitgave	5.-
48	MIJN' LIER De gedichten van Hendrik Gerhard Kronenberg. 1797-1819	Digitale uitgave	5.-
49	GETROUWE AANKLEVERS VAN 'T HOOGVORSTELYK HUIS Brieven van A. Rotterdam, perdikant te Zuilen en Steenwijk aan J. Royer, hofpredikant van stadhouder Willem V. 1752-1780	Digitale uitgave	5.-
50	EEN SIERAAD VAN ZYN GESLACHT Levensbeschrijvingen van en over Frederik Alexander Sippo Arnold baron van Ittersum. 1869	Digitale uitgave	5.-
51	VEIL VOOR HET VADERLAND Brieven van zes zonen aan hun moeder de douairière Van Ittersum- van der Merwede. 1830-1834	Digitale uitgave	5.-
52	SOUVENIR Het album amicorum van Flore Sloet tot Warmelo. 1804-1819	Digitale uitgave	5.-
53	HET FEU SACRÉ VOOR REIZEN Brieven van John Blijdenstein uit Oost-Indië. 1897-1900	Digitale uitgave	5.-
54	HERINNERING AAN DIE GELUKKIGE DAGEN Twee reizen langs de Rijn door Johannes Gerardus Julianus baron van Ittersum in 1835 en 1842	Digitale uitgave	5.-
55	JOURNAAL VAN EENE DUITSCHE REIS Verslag van een reis langs de Rijn van de familie Mollerus en J.G.J. baron van Ittersum door juffrouw Braber. 1838	Digitale uitgave	5.-
56	GEZELLIGJES MET HUN TWEETJES ALLEEN De huwelijksreis van Daniël Jacob Rudolph en Catharina Wijnanda van Hasselt naar het Rijnland. 1891	Digitale uitgave	5.-
57	O SCHOONE TYD ! Derk Wicherlink beklimt en illustreert de bergen in Zwitserland, Frankrijk en Italië. 1882 - 1884	Digitale uitgave	5.-

O V E R I J S S E L S E H A N D S C H R I F T E N

Te bestellen bij Streng, Woesterweg 5, 8162 RW EPE
T 0578 614388 **M** jcstreng@planet.nl **W** strenghansenpublicaties.nl